

Национален институт на правосъдието
“Повишаване капацитета на съдебната система и обучение по Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи в Националния институт на правосъдието”
Договор № 93-00-42/20.02.2013 НФМ 2009-2014

Тълкуване на ЕКПЧ

Свобода на преценка и европейски консенсус

Канстантин Дзехтиару, старши лектор по Право, Университета
в Съри, Великобритания

гр. Несебър, 2014 г.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Националния институт на правосъдието и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора.

Съдържание

- Тълкуване на Европейската конвенция за правата на човека
- Свобода на преценка – определение, обхват и критика
- *Хендисайд с/у Обединеното кралство*
- *С. и Марпър с/у Обединеното кралство*
- Европейски консенсус
- *А, В и С с/у Ирландия*

Тълкуване на Европейската конвенция за правата на човека

- Виенска конвенция относно Правото на международните договори (1969)
  - Чл. 31. Общи правила за тълкуване
  - Чл. 32. Допълнителни средства за тълкуване
  - Чл. 33. Тълкуване на договори, заверени на два или повече езика
- Специфично естество на ЕКПЧ

Свобода на преценка - определение

“Макар и трудна за дефиниране, свободата на преценка се отнася до толеранса, позволен на страните членки в тяхното прилагане на Конвенцията”. О’Донъл

“Свободата на преценка е основно понятие в правото, свързано с ЕКПЧ, което дава на държавите право на взимане на решение по въпроси от особена деликатност”. Де Лондрас

“Свободата на преценка или взимане на решения на национално равнище може да се определи в контекста на Европейската конвенция за правата на човека като онази свобода на действие, маневриране, дишане или простирание, като онзи толеранс на съобразяване или грешка, който органите в Страсбург биха оставили на националния законодателен, изпълнителен или съдебен орган, преди [съдът в Страсбург] да е готов да обяви дадено отклонение на национално равнище от Конвенцията, или ограничение на право, гарантирано от Конвенцията, за нарушение на някоя от гаранциите по същество, дадени от нея...” Юроу

“Понятието свобода на преценка представлява техника на съдебно произнасяне, даваща възможност на съдилищата да се ориентират между взаимно противоречиви съображения, като предоставя средство, с което юристи от държавите и молители могат да изложат своите претенции.” Лег

Свобода на преценка - обхват

“Важно е да се каже обаче, че свободата на преценка не дава картбланш на държавите да постъпват, както си искат. С оформянето на консенсус, особено по деликатни въпроси или по въпроси, по които правото може да се намира в преходно състояние, тази свобода ще става все по-ограничена, докато в крайна сметка стане неприемливо дадена държава да постъпва по начин, несъответстващ на правата по Конвенцията, пораждащи правна сила според установените европейски практики.” Де Лондрас

Свободата на преценка - критики

- Критика по същество
- Процедурна критика

Хендисайд с/у Обединеното кралство (1976)

- Основни факти:
- Жалбоподателят е издател
- Малкият червен учебник
- Публикуван преди в Дания и други европейски държави.
- Съдържа глава „Секс“, включваща следните подраздели: Мастурбация, Оргазъм, Съвкупление и еротични ласки, Противозачатъчни средства, Мокри сънища, Менструация, Педофили или „дърти мръсници“, Порнография, Импотентност, Хомосексуализъм, Нормално и ненормално, Научете повече, Венерически заболявания, Аборти, Законни и незаконни аборти, Запомнете, Методи за извършване на аборт, Адреси, където можете да намерите помощ и съвет по полови въпроси
- Определен брой екземпляри от книгата са били иззети
- Жалба: по Чл. 10, 14, 18 и 1 от Протокол № 1.

Хендисайд с/у Обединеното кралство (1976)

- Основни констатации на съда:
  - ✓ → Намеса от страна на държавен орган.
  - ✓ → Предписана от закона.
  - ✓ → Дали целта е била легитимност
  - ? → Необходимост в демократичното общество от опазване на морала.

- СВОБОДА НА ПРЕЦЕНКА
- Чл. 10 ал. 2 дава на Договарящите се страни свобода на преценка. Тази свобода се дава както на националния законодател, така и на органите, сред които съдебни, които са призвани да тълкуват и прилагат съществуващите закони (ал. 48).

Хендисайд с/у Обединеното кралство (1976)

- Тази свобода обаче, не е неограничена:
- Вътрешната свобода на преценка върви ръка за ръка с европейски надзор (ал. 49).
- Фактори, засягащи свободата на преценка при делото Хендисайд:
  - Естеството на правото и неговата важност за демокрацията – Чл. 10 се прилага по отношение на „информация“ или „идеи“, които се приемат благосклонно или се считат за безобидни, или на тях се гледа с безразличие, но и по отношение на такива, които предизвикват, шокират или нарушават реда в Държавата или сред който и да било сектор от населението (ал. 49).
  - Особености на случая
  - Липса на обща практика (европейски консенсус)
- ИЗХОД НА ДЕЛОТО: НЯМА КОНСТАТИРАНО НАРУШЕНИЕ

С. и Марпър с/у Обединеното кралство (2008)

- Основни факти:
- Молителите са обвинени в престъпления, но впоследствие са оправдани или обвиненията са свалени.
- Взети са им отпечатъци и ДНК проби.
- И двамата молителите са поискали отпечатъците и пробите от ДНК да бъдат унищожени, но и в двата случая полицията е отказала.
- Жалба: по Чл. 8 и Чл. 14 във връзка с 8.

С. и Марпър с/у Обединеното кралство (2008)

- Основни констатации на съда

- Намеса от страна на държавен орган

- Държавата твърди, че намеса не е имало

- Съдът не приема това твърдение по следните причини:

- Притеснение за бъдещото ползване на данните

- Задържането на данните представлява намеса, понеже може да се стигне до предоставяне на деликатна информация като етнически произход и др.

- В съответствие със закона

- Легитимна цел

- Необходимост в демократичното общество

- → Свобода на преценка

С. и Марпър с/у Обединеното кралство (2008)

- Свобода на преценка. Зависи от:
  - естеството на въпросното право по конвенцията и неговата важност за индивида
  - естеството на намесата и нейната цел
  - европейския консенсус
- Съображения на съда по делото:
  - Важността на борбата с престъпността
  - Ограничаване на обхвата на проблема: Въпросът не е дали задържането на отпечатъци, клетъчни проби и ДНК профили по принцип може да се разглежда като оправдано по смисъла на Конвенцията. Единственият въпрос, който съдът трябва да разгледа, е дали задържането на отпечатъци и ДНК на молителите, като лица, заподозрени, но не и осъдени за определени престъпни деяния, е било оправдано по смисъла на Чл. 8 ал. 2 от Конвенцията (ал. 106).
  - Европейски консенсус – изискване за минимална тежест – последващо сваляне.
  - Бланкетни и безразборни права за задържане.
- ИЗХОД НА ДЕЛОТО: НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 8

Европейски консенсус

- Терминология на Съда
  - Европейски консенсус
    - =
  - Общ европейски стандарт
    - =
  - Допирни точки между държавите членки
    - =
    - Европейска тенденция
      - =
- Международен консенсус между договарящите се страни от Съвета на Европа
  - =
  - ?

Европейски консенсус

- Моментът на възникване на живота (*Во с/у Франция*)
- Евтаназия (*Пети с/у Обединеното кралство*)
- Наказателни (и други) санкции (*Стафърд с/у ОК*)
- Права на лишените от свобода (*Хърст с/у ОК*)
- Осиновяване (*Е.Б. с/у Франция*)
- Права на транссексуалните (*Кристин Гудуин с/у ОК*)
- Права на хомосексуалистите (*Дъджън с/у ОК*)
- Равенство на половете в семейството (*Юнал Текелъ с/у Турция*)
- Закрила на малцинствата (*Чапмън с/у ОК*)

Европейски консенсус

- За
- Легитимност на съдебните решения
- Последователност при излагане на мотивите
- Обосновка
- Реалистични и изпълними присъди
- Против
- Подкопава универсалната приложимост на човешките права
- Как да бъдат защитени малцинствата?
- Нееднакво прилагане

А, В и С с/у Ирландия

- Основни факти:
- Три жени са били принудени да отидат в Обединеното кралство, за да извършат аборт
- А
- Неволно забременяла, като е смятала, че партньорът ѝ е неплоден. По това време била неомъжена, безработна и живеела бедно. Имала четири малки деца. Най-малкото било инвалид, а всичките четири били дадени за отглеждане, понеже тя имала проблеми с алкохола.
- В
- Втората молителка забременяла неволно. Била взела хапче против забременяване, като била съветвана от двама различни лекари за наличност на сериозен риск от извънматочна бременност (състояние, което се установява едва 6-8 седмици след забременяването). Била убедена в правилността на решението си да отиде в Англия за аборта, понеже не била в състояние да се грижи за свое дете в този период от живота си.
- С
- Третата молителка имала рядка форма на рак, като в течение на три години се била подлагала на химиотерапия. Когато открила, че е бременна, тя се консултирала с личния си лекар, както и с няколко лекари-специалисти. Твърди, че била получила недостатъчна информация за отражението на бременността върху здравето и живота ѝ, както и на предходните тестове за рак върху зародиша. Ето защо провела свое проучване в Интернет относно тези рискове. Предвид несигурността относно присъщите рискове, молителката решила да отиде до Англия, за да направи аборт.
- Жалби: По чл. 2, 3 ,8, 13 и 14

А, В и С с/у Ирландия

- Европейският консенсус в случаите на А, В и С
- Налице е консенсус между Договарящите се страни
- НО
- Свободата на преценка не може да бъде ограничавана,
- ЗАЩОТО
- Няма консенсус относно момента на възникване на живота

- Съдиите с особено мнение: Европейският консенсус с/у националния консенсус.

Въпроси/коментари

БЛАГОДАРЯ!

В рамките на проекта на НИП „Повишаване капацитета на съдебната система и обучение по Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи в Националния институт на правосъдието”, Договор № 930042/20.02.2013 г.